

Kwetsbaar
Kostbaar

Kerst

ECHO

Vreemde Kerstdagen

Een van de meest confronterende ervaringen van het afgelopen jaar is dat de coronacrisis heeft laten zien hoe kwetsbaar mensen zijn, als het virus toeslaat. De afstand tot de rand van de dood bleek angstaanjagend kort. En vanwege de besmettelijkheid van de ziekte, moesten verpleegkundigen soms op afstand blijven, omdat ook zij *kwetsbaar* zijn. In het ziekenhuis werd een man opgenomen die een tas vol geld bij zich had. Hij dacht dat hij de verpleegkundigen en artsen daarmee kon verleiden om naast hem te blijven zitten om zijn hand van vast te houden, zodat hij maar niet alleen hoefde te sterven.

Gor Khatchikyan, arts van de spoedeisende hulp, vertelde het aangrijpende verhaal op tv. 'Ook al zouden de maskers op raken, ik ga niet iemand alleen laten. Al kan ik iemands leven niet redden, toch zal ik iemand een waardig sterven geven.' Dat klinkt heldhaftig, maar zo bedoelde hij het niet. Want, zei hij erbij: 'Ik ben christen en het is nu bij uitstek de tijd om terug te vallen op de beloftes die God heeft gedaan in de Bijbel. De Here God zorgt voor mij. Omdat ik zie hoe kwetsbaar we zijn.'

We vieren een vreemde Kerst, dit vreemde jaar.
Geen enkele sfeer. Toch valt er wat te vieren: God kent je, in je kwetsbaarheid. Als het erop aan komt, ben je niet in staat je leven te redden.
Hij werd zelf een kwetsbaar kind.
Om jou te redden.

Gezegende Kerstdagen!

Kwetsbaar - en toch voor niets of niemand meer bang

“Statistisch gezien is de kans verwaarloosbaar dat jij levensbedreigend door het virus getroffen wordt”, had de huisarts nog tegen hem gezegd. Kort daarna lag dominee André van der Graaf (38) uit Heerde, met ernstige benauwdheid in het ziekenhuis. Er zijn momenten geweest dat hij dacht dat zijn laatste uur nabij was. ‘Ik heb een herstart mogen maken.’

Hij kan de film in zijn hoofd zo terugspoelen. 'Op een woensdagavond in maart was de eerste coronapersconferentie van premier Rutte. De dag daarop hebben we in een spoedvergadering overlegd wat de maatregelen zouden betekenen voor de kerkdiensten. Die zondagochtend heb ik een kerkdienst geleid in Hendrik-Ido-Ambacht. Op de terugweg werd ik van het ene op het andere moment hondsberoerd. Griep, koorts. Ik had meteen door: dit is foute boel.' Na een paar dagen kreeg ik last van benauwdheid. In het ziekenhuis bleek ik niet alleen het coronavirus maar ook een longontsteking te hebben opgelopen. Er circuleerden toen al verhalen van coronapatiënten op de intensive care, mensen die binnen een paar dagen overleden. In het ziekenhuis heerste

kort na de uitbraak een “georganiseerde chaos”. Het was een vreemde nieuwe ziekte, wat wisten we ervan? Waar zou dit toe leiden? Verplegend personeel in isolatiepakken rende de benen uit hun lijf. Ik was omgeven door ernstig zieke patiënten, die in korte tijd in een terminale fase konden belanden.

Laatste reis?

Toch voelde ik me niet radeloos. Midden in de chaos, was God dichtbij. Vraag me niet hoe precies, maar dát Hij er was, stond voor mij buiten alle twijfel.

Gelukkig bleef mijn situatie stabiel, zodat ik na twee dagen weer met een antibioticakuur naar huis mocht, in quarantaine weliswaar. Binnen een paar dagen kreeg ik 's nachts opnieuw last van extreme benauwdheid.

Mijn longen waren op verschillende plaatsen aangetast, door embolieën en een longinfarct. Toen ze me de ambulance inschoven, dacht ik: het zou zo maar kunnen zijn dat mijn lijf het opgeeft. Dan is dit mijn laatste reis, dan moet ik nu afscheid nemen van mijn vrouw en kinderen...

Toch ben ik geen moment bang geweest. Dat heeft te maken met het geloof dat Jezus overwinnaar is over de macht van de dood. Wie maakt me dan wat? In de laatste kerkdienst voordat ik ziek werd, hebben we het verhaal gelezen over de leerlingen van Jezus die in een boot op het meer, door een storm worden overvallen. Jezus komt naar hen toe over het water. Water staat symbool voor alles wat het leven bedreigt. Dat beeld stond me steeds voor ogen.

Langs de rand

Natuurlijk denk je erover na: stel dat mijn leven nu ophoudt, dan volgt de begrafenis. Hoe moet het dan verder, met mijn vrouw, mijn kinderen? Ook

die last viel van me af: als God voor mij zorgt, zelfs door de dood heen, zal Hij ook wel voor hen zorgen.

Ik was niet levensmoe ofzo, integendeel. Ik houd veel van mijn vrouw en kinderen en geniet van mijn werk.

Maar het besef dat mijn leven eindig is, heb ik al heel lang bij me. Ik was 15 jaar, toen mijn moeder overleed; mijn schoonmoeder overleed op relatief jonge leeftijd. Door mijn werk als predikant heb ik ook geregeld te maken met overlijdens. Al die ervaringen spelen mee, als je plotseling zelf langs de rand van de dood gaat. Zo vaak heb ik gepreekt en met mensen gesproken over de geloofsovertuiging dat het met de dood niet afgelopen is. Eerlijk gezegd bespeurde ik bij mezelf nieuwsgierigheid naar het leven na de dood.

Geschenk

Het dieptepunt van zijn ziekte was in april. 'Ik dacht: vijf weken ziek zijn, met eenzelfde periode revalideren kan ik

er weer bovenop zijn. Tenslotte ben ik relatief jong en heb een uitstekende basisconditie. Maar dat bleek veel te optimistisch. Ruim een half jaar verder ben ik nog lang niet de oude. In een verlangen naar het 'oude normaal' was ik begonnen om dagelijks veel te lezen en aantekeningen te maken. Dat zou me van pas komen, als ik mijn werk weer zou mogen oppakken. "Je bent stiekem al weer begonnen", zei de ergotherapeut die me begeleidde.

Het was een les voor me: je ontvangt het leven en de liefde van God als een geschenk. Je hoeft geen tegenprestatie te leveren.

Herstart

Ik ben dankbaar dat ik een herstart heb gekregen. Met de ervaring van corona sta ik nu anders in het leven. Ik zie de betrokkenheid van veel dingen, waar ik me voorheen druk om maakte, de waan van de dag. Wat heeft echt waarde,

als je beseft hoe kwetsbaar je bent, als er een virus uit China kan komen overwaaien, waar je zomaar dood aan kunt gaan?

Met Kerst vieren we de geboorte van Jezus, het Licht der wereld. Zijn licht wordt nooit meer door de duisternis overwonnen.

Met Pasen stond Hij op uit de dood. Als je in Hem gelooft, hoef je voor niets of niemand meer bang te zijn. Want ik ben kwetsbaar en tegelijk onoverwinnelijk, dankzij Hem. Die ervaring is eigenlijk te groot voor woorden.

Daar denk ik aan, als ik straks voor de Kerstdagen de kaarsen aansteek en de lichtjes ophang.'

Jozef en Maria gaan naar Betlehem

1 In die tijd werd er een bevel van keizer Augustus bekendgemaakt. Hij wilde alle inwoners van het Romeinse rijk laten tellen. **2** Het was de eerste keer dat dit gebeurde. Het was in de tijd dat Quirinius de provincie Syrië bestuurde. **3** Iedereen moest geteld worden in de plaats waar zijn familie vandaan kwam. Daarom gingen alle mensen op reis. **4-5** Ook Jozef moest op reis. Hij ging van Nazaret in Galilea naar Betlehem in Judea. Want hij kwam uit de familie van David, en David kwam uit Betlehem. Jozef ging samen met Maria naar Betlehem. Maria zou met Jozef gaan trouwen, en ze was zwanger.

Jezus wordt geboren

6 Toen Jozef en Maria in Betlehem waren, werd het kind geboren. **7** Het was Maria's eerste kind, een jongen. Maria wikkelde hem in een doek, en legde hem in een voerbak voor de dieren. Want er was voor hen nergens plaats om te slapen.

Herders horen het goede nieuws

8 Die nacht waren er herders in de buurt van Betlehem. Ze pasten buiten op hun schapen. **9** Opeens stond er een engel tussen de herders, en het licht van God straalde om hen heen. De herders werden bang. **10** Maar de engel zei: 'Jullie hoeven niet bang te zijn, want ik breng jullie goed nieuws. Het hele volk zal daar blij mee zijn. **11** Vandaag is jullie redder geboren: Christus, de Heer. Hij is geboren in Betlehem, de stad van David. **12** En zo kunnen jullie hem herkennen: het kind ligt in een voerbak en is in een doek gewikkeld.' **13** En plotseling was er bij de engel een hele groep engelen. Ze eerden God en zeiden: **14** 'Alle eer aan God in de hemel. En vrede op aarde voor de mensen van wie God houdt.'

De herders gaan naar Betlehem

15 Daarna gingen de engelen terug naar de hemel. De herders zeiden tegen elkaar: 'Kom, we gaan naar Betlehem. Want God heeft ons verteld wat er gebeurd is. Laten we gaan kijken.' **16** Ze gingen meteen naar Betlehem. Daar vonden ze Maria en Jozef, en in een voerbak lag het kind. **17** Toen de herders het kind zagen, vertelden ze wat de engel over hem gezegd had. **18** Iedereen die het hoorde, was verbaasd over het verhaal van de herders. **19** Maria probeerde te begrijpen wat het betekende. Ze bleef nadenken over wat de herders gezegd hadden. **20** De herders gingen terug naar hun schapen. Ze eerden God en dankten hem voor alles wat ze gezien en gehoord hadden. Want alles was precies zoals de engel gezegd had.

Kwetsbaar

De geboorte van een kind blijft een groot wonder. Het is niet vanzelfsprekend dat het allemaal goed gaat. Als ouders kun je jezelf klein en kwetsbaar voelen. Zo'n baby is in alles aangewezen op jouw zorg. Ik kan erg dankbaar zijn voor alle voorzieningen in Nederland. Het grijpt me aan als ik kinderen zie in een vluchtelingenkamp.

In Lucas 2 lezen we over de geboorte van Jezus. Kwetsbaar, vooral omdat Jozef en Maria gedwongen zijn door de maatregelen van de Romeinse overheerser om die reis naar Betlehem te maken. Kerst heeft meer met tragiek te maken dan met romantiek. Zo klein als Jezus is, is Hij al slachtoffer van het systeem. Weggedrukt in de bescheiden beschutting van een stal. Niet heel veel later moeten ze uitwijken naar Egypte vanwege grillen van koning Herodes. Op de vlucht om te overleven.

Eén van ons

De Bijbel vertelt dat Jezus de Zoon van God is. Voor ons is dat moeilijk te begrijpen. Het leven van Jezus was vol wonderlijke dingen. Telkens vroegen de mensen zich af: 'Wat is dat toch voor een man?' Jezus verkondigde: 'Wie Mij gezien heeft, heeft mijn Vader gezien.' Als je wil weten hoe God is, kijk dan naar Mij! Als dat waar is, dan is God anders dan wij denken. Dan kan God kwetsbaar zijn. Dan wil God uit liefde alles voor ons geven. Jezus deelde ons leven van de wieg tot het graf. Hij was in alles één van ons.

Herders

De herders wisten niet wat ze zagen toen de hemel openging en er engelen verschenen. Werkelijk niet te geloven. Die engelen hadden het over Betlehem, de stad waar ruim 1000 jaar eerder

David geboren was. Ook een herder. Alleen was David militair geworden en later koning. Maar ze weten, in de Bijbel wordt gesproken over iemand uit het nageslacht van David die het volk redding zou brengen. Ze begrijpen uit de woorden van de engelen dat die nakomeling van David dus nu te vinden is in Betlehem. Het moet een pasgeboren kind zijn, ingebakerd in een doek.

Hoop

Het ontvangen van een bericht is één ding. Er wat mee doen een tweede. De herders gingen op onderzoek uit. Zij vonden dat bijzondere kind. En dat kind deed iets met hen. Vol blijdschap en hoop pakten de herders hun bestaan weer op.

En jij...? Neem je de moeite om te onderzoeken hoe het zit met die Jezus? Jezus zegt dat Hij aanwezig is waar zijn volgelingen bijeenkomen om zich door Hem te laten leiden. Daar heb ik Hem ontmoet en leren kennen. Juist als ik mij kwetsbaar voel geeft Hij houvast en richting. Hij geeft mij hoop en een diepe blijdschap van binnen. Ik kijk er naar uit om Kerst te mogen vieren. Om bewust Jezus te zoeken waar Hij zich laat vinden.

Geen dag spijt

Willem (64) en Imert (89) doen geloofsbelijdenis

Je bent nooit te oud om publiekelijk te verklaren dat Jezus je Heer is.

Willem uit Zwijndrecht was 64 toen hij belijdenis deed van zijn geloof en plaatsgenoot Imert zelfs 89. Beide mannen komen uit een christelijk nest, maar namen in hun jeugd een andere afslag. Afgelopen zomer klonk in de Oude Kerk in Zwijndrecht, luid en duidelijk, hun jawoord.

'Ik heb met overtuiging ja gezegd!' vertelt Willem Keesmaat stralend. De datum was voor hem extra bijzonder, want 'in een soort flits realiseerde ik me: de trouwdag van mijn ouders! Ze zijn allang overleden, maar ook al heb ik mijn aardse vader achtergelaten, ik ga nu verder met mijn Hemelse Vader.'

Willem is als baby gedoopt en kreeg een christelijke opvoeding. De kerk was hem vertrouwd, zijn ouders waren koster. Zijn hele jeugd, tot zijn 19e, ging hij op zondag trouw mee naar de kerk. Tot hij met bepaalde problemen bij de dominee aanklopte en tot zijn teleurstelling merkte dat deze hem niet kon helpen. Daarmee had de kerk voor hem afgedaan.

Maar zeven jaar geleden veranderde er iets. Iemand nam hem mee naar Het Badhuis, een buurthuis waar oud en jong aanwaaien voor een bak koffie, of een spelletje, waar open maaltijden worden georganiseerd, en waar op zondag een laagdrempelige kerkdienst wordt gehouden. Willem kende het trouwens nog uit zijn jeugd, toen het nog echt als badhuis werd gebruikt.

Pijnstillers

Hij voelde zich meteen thuis en hunkerde naar de God bij wie hij was grootgebracht. 'God was trouwens nooit helemaal weg en bidden deed ik toch al wel. Ook vanwege de pijn.' Al zes jaar kampt hij namelijk met zenuwpijn en heeft hij moeite met lopen. Voor zijn werk, schilder van voornamelijk monumentale panden, werd hij afgekeurd. Om zich te verplaatsen gebruikt hij een scootmobiel. Willem draait op pijnstillers, maar 'de pijn mag mijn leven niet beheersen. Ik bid elke dag om kracht.' Al te veel woorden wil hij overigens niet vuilmaken aan zijn lichamelijke ongemak. Lacht: 'Ik ben te positief om negatief te zijn.'

Zijn verlangen naar God bleek bepaald geen bevlieging. 'Afgezien van de keren dat ik in het ziekenhuis lag heb ik geen zondag overgeslagen. Ik heb geen dag spijt dat ik hier terechtgekomen ben.' Het is niet zo dat hij zich in een traditionele kerk op geen enkele manier thuis voelt. 'Maar het voordeel hier: je kunt vragen stellen.' Dat gebeurt ook, aansluitend op de dienst wordt er doorgepraat, over de preek, maar ook over andere dingen waar de bezoekers mee zitten. Het zijn momenten waarop hij zich oplaadt. Er zijn genoeg dingen in het leven die niet soepel lopen: hij leeft gescheiden van zijn vrouw. Met een van zijn drie kinderen is het contact verbroken. 'Elke dag bid ik dat hij tot andere gedachten komt; mijn hart schreeuwt erom!' Ik hoop en vertrouw op een wonder.

'God zet een streep onder je verleden'

Willem maakt geen geheim van zijn geloof, en probeert er, zoals hij het zelf formuleert, reclame voor te maken. 'Ik probeer altijd een opening te vinden.' Hij zou nooit meer terug willen naar het leven waarop God op een laag pitje

stond. 'Wat heeft het leven voor zin als je nergens in gelooft? Je wordt pas rijk als je het woord van God tot je neemt en het ook doet.'

Voetbalshirtjes

Ook Imert den Hollander, 89, in zijn werkzame leven hovenier, kreeg het geloof met de paplepel ingegeven. Zijn

vader was 'gewoon' hervormd, moeder was afkomstig uit een 'zware' kerk. Een paar tantes van moederskant joegen de kleine Imert de stuipen op het lijf toen hij aankondigde dat hij op een voetbalclub ging. Zeker als daar ook de zondag mee gemoeid zou zijn, zou het slecht met hem aflopen. Imerts moeder reageerde anders. 'Eerst hadden we wel een beetje oorlog, maar na twee zondagen ging ze mijn shirtjes wassen'.

De kerk was in de loop

'Ik heb geen
zondag
overgeslagen'

der jaren ver naar de achtergrond verdrongen. Al waren er in zijn lange leven wel degelijk momenten waarop hij iets van God merkte. Bij de begrafenis van zijn vrouw bijvoorbeeld, in 2012. De woorden die door een gelovige neef aan het graf gesproken werden, maakten op meerdere mensen diepe indruk. Ook op Imert. Maar zomaar een kerk binnenstappen – dat was een brug te ver.

Alphacursus

Totdat een buurman een maatje nodig had om te biljarten in Het Badhuis. Of Imert niet mee wilde. Van het een kwam het ander. Hij schoof aan bij de buurtmaaltijden, volgde de Alphacursus, bezocht de zondagse samenkomsten. Voorganger Peter Huijser, met wie hij lange gesprekken had, vroeg of hij misschien belijdenis wilde doen. Dat wilde hij. Op zijn 89e!

‘Het maakt niet uit wat ik allemaal verkeerd heb gedaan. God zet een streep onder je verleden.’ Of hij nooit meer twijfelt? Zeker wel. Maar zijn belijdenistekst geeft weer vaste grond onder de voeten. ‘Mijn genade is genoeg voor jou.’ De woorden staan op het graf van zijn broer, en dat geeft er een extra diepe betekenis aan.

In een traditionele kerk zou hij zich niet op zijn gemak voelen. Hier, in Het Badhuis, kan hij zichzelf zijn.

Wat hem zo aanspreekt? ‘Het spontane. De preken hier begrijp ik.’

Tekst: Anneke Verhoeven

Zie, ik maak alles nieuw

Luister,
ik vertel je
een wonder:
in het koude hart
van de winter
bloeit de bloesemtak
geurend naar lente
nieuw leven
en dwars
door oorlogen
door rampen
door wereldverwording
komt het bericht:

Er is een Kind geboren!

Luister,
zet je hart open
laat de verfrissende
lentewind
er door waaien
is het koud in je hart
Hij brengt er warmte
is het er eenzaam
Hij wil er wonen
is er geen uitzicht
Hij wijst de weg
naar een toekomst
zonder oorlog
zonder gevaar

Luister,
Hij heeft het gezegd:
‘Zie, ik maak alles nieuw’

Beter dan je had kunnen bedenken

Zit je op een Verlosser te wachten?
Vreemde vraag.
'Waar zou ik verlost van moeten worden dan?'

Verlossing is ook niet het eerste wat bij je boven komt, als je aan Kerst denkt, toch?
Feest van gezelligheid, warmte, ontmoeting. Licht in donkere dagen. 'It's the most wonderful time of the year'. In januari herneemt het leven zijn gang, de grauwe, natte wintermaanden. Zo gaat dat nu eenmaal. Kerst is een aangename onderbreking van... de sleur. Misschien wil ik daar van verlost worden, van de sleur. Maar dat zal wel niet bedoeld zijn.

Juist wel. Sinds de eerste Kerst, bij de geboorte van dat jochie in een stal, aan de rand van de beschaafde wereld, heeft het leven weer zin gekregen, en richting. De tijden waren toen niet best. Dat herkennen we vandaag. Onze aarde zucht onder wat mensen er uitspoken. En wat mensen elkaar toewensen en aandoen... ik hoef het u allemaal niet te vertellen.

De uitzichtloosheid moet doorbroken worden. Het kan niet alles zijn, dat je geboren wordt, een paar decennia leeft en uiteindelijk sterft. Daar doe ik het niet voor. Ik ben ook nog niemand tegengekomen die een perfect leven leidt. Er is altijd wel wat. Dat moet toch anders kunnen.

Dat kan ook anders. Met de komst van Jezus is de zinloosheid van het bestaan opgeheven. 'Ik ben gekomen opdat zij leven zouden bezitten, en wel in overvloed.' Niet een leeg en onvervuld leven, waarin je luxe en rijkdom en comfort en avontuur najaagt. Maar een leven van betekenis, waar je blij van wordt. Dat had Jezus op het oog. Dat vergezicht heeft hij binnen handbereik gebracht. Daarom is Hij met recht: Verlosser.

Hij is onbegrepen en fors tegengewerkt. Zijn woorden en daden hebben veel tegenstand opgeroepen. Uiteindelijk hebben ze hem zijn leven gekost. Maar zijn tegenstanders hebben hem niet het zwijgen op weten te leggen. Vandaag de dag maken mensen die door hem geïnspireerd zijn het verschil door zich niet neer te leggen bij een zinloos en leeg bestaan. Zij gaan op zoek naar een overvloedig leven. Ze zijn verlost van het alleen maar 'hier en nu'.

De keuze voor dat leven heeft consequenties. Je raakt van je plek, je gaat alles anders bekijken. Je leven zelf verandert, nu al. En je raakt overtuigd van een leven in overvloed. Dat past niet tussen wieg en graf. Dat overstijgt het. Het gaat je verstand te boven. Het is beter dan je ooit had kunnen bedenken.

**De liefde is geduldig,
zij is vriendelijk,
de liefde is niet jaloers,
de liefde pronkt niet,
zij doet niet gewichtig,
zij handelt niet ongepast,
zij zoekt niet haar eigen belang,
zij wordt niet verbitterd,
zij denkt geen kwaad,
zij verblijdt zich niet over de ongerechtigheid,
maar verheugt zich over de waarheid,
zij bedekt alle dingen,
zij gelooft alle dingen,
zij hoopt alle dingen,
zij verdraagt alle dingen.
De liefde vergaat nooit.**

Liefde die werkelijkheid is

In een roman van Dostojevski komt een vrouw bij de oude geestelijke Zosima. Zij heeft klachten van ongelof. De geestelijke stuurt haar weg en zegt: 'Denk niet meer na over het geloof, maar heb de mensen lief en je geloof zal sterker worden.' Alleen de liefde telt, omdat de liefde wint, óverwint.

En nu krijgt het lied van de liefde vaart en wil u meeslepen, meetrone. De liefde overwint, omdat zij lang moed houdt, niet verbitterd raakt, het kwade niet toerekent maar bedekt, de liefde wordt niet cynisch, ze blijft geloven. Geloven is zo'n kunst niet, maar blijven geloven, die kunst verstaat alleen de liefde. Zo blijven dan geloof, hoop en liefde, maar de meeste van deze is de liefde – die blijft.

Groots en meeslepend is dit lied, zo groots dat het onze schaamte en onmacht oproept. Waar haalt de schrijver het vandaan? Ik denk dat Paulus hier zijn beeld van Jezus schildert. Hij bezingt zijn Heer. Hij bezingt niet een begrip liefde, of een gevoel liefde, een verre mogelijkheid, een schone droom – maar een liefde die op naam staat, die werkelijkheid is, verschénen is.

In de brieven van Paulus vinden we geen biografie van Jezus, behalve in dit lied. Hier vertelt hij al de woorden en daden van Jezus in één keer. En hij betreft ons er meteen bij. Omdat Jezus verschenen is, kan er over de liefde niet anders gezongen worden dan zó.

God dichtbij laten komen....

Als ik het goed heb begrepen, waren de eersten die de staldeur vonden en Jezus als Redder aanbaden, Judese herders. Mannen dus. Het is maar een klein detail. Mannen die 's nachts de wacht hielden bij hun schapen. Een keiharde job, altijd buiten, in weer en wind. Op zich best mooi dat hier de mannen eens op de vrouwen voor gaan. Dat zie je niet vaak, als het om aanbidding gaat en om bidden sowieso. Rond het Kind in de voerbak verliezen mannen hun natuurlijke afstand en wantrouwen naar God en eigen emoties. Op het Kerstfeest hoeft niemand zich in te houden naar God. Ook mannen niet.

Rembrandt

Van de herders bij de kribbe zijn in de loop van de tijd veel etsen en schetsen gemaakt. Een hele mooie vind ik deze van Rembrandt. De herder met grote hoed. Je ziet een paar herders zich inhouden, bij de onderdeur van de stal. Zo haastig en gretig ze naar Bethlehem zijn gekomen – bij de deur houden ze in. Is dit wel iets voor hen? Staan zij niet teveel op afstand? Een paar morsige mannen stinkend naar schapen? Is dit gebeuren – de geboorte van de Messias van God – niet te groot, te heilig om naar binnen te gaan? Is dit ook voor mij? Aarzeling, afstand.

Ik begrijp dat wel. Soms is die anderhalve-meter van Rutte ook wel heel handig. Zeker als je niet zo'n zoen-type ben, een hekel heb aan al dat gewilde aan-me-komerige. Fijn een beetje afstand. Maar ook wel eens hinderlijk. Jij geeft jezelf wel erg moeilijk hè? En God is toch heilig?

Kippenvel

Als de herders bij de stal komen en de bovendeur opentrekken, dan zie je ze op de ets stil worden en pas op de plaats maken. De stal ziet er een beetje Zeeuws uit, met die spanten en het rieten dak. In het midden het Kind, een plek met veel licht. En zittend Maria. Jozef legt zijn arm beschermend om haar heen, in zijn andere hand zijn lampje, achter hem zie je een ezel. En dan de herders. Vooral de man vooraan met die grote hoed. Wat is dat voor type?

Mannen met zulke hoeden, wat willen die uitstralen? Iets van: kom niet te dicht bij mij? Er staan ook nog een paar vrouwen, als ik goed kijk. Allemaal nog half buiten... Zulke mensen heb je ook altijd, beetje van achter, weet je, ik kreeg kippenvel... zeggen die.

Afstand

Zulke plaatjes laten veel zien.. Bijvoorbeeld: dat er best veel ruimte is in deze stal. Plek genoeg voor jou. Zelfs als je de anderhalve meter nog even vasthoudt.

Waar ga je staan? Naast Jozef, of zitten bij Maria of blijf je nog even staan bij die man met die hoed, of de vrouw met kippenvel achter die man zijn rug?

Maar wil je wel? Of sta je net als die man met die hoed te aarzelen? Omdat deze God die zoveel afstand overbrugde, je te machtig is? Te heilig? Te groot, te veel omarming? Kniel en aanbid, misschien op de drempel, misschien in het licht van Christus. Maar doe het. Wil je dat? Typisch, zoals die man de hand aan de schuif heeft en aarzelt.

Vrolijk

Als ze teruggaan naar hun werk, hoor je ze zingen. Er is iets gebeurd met deze mannen. Ze zijn naar binnen gegaan. Zij zijn nog steeds herders, maar ze hebben zich door God laten aanraken in Jezus, het Kind van Maria. Daar zijn ze heel vrolijk van geworden. Kerstfeest is het feest van mannen (en vrouwen) die God dichtbij laten komen.

En verder?

Een Kerstnachtdienst in een stampvolle kerk, met vertrouwde kerstliederen en de warme sfeer; een open maaltijd of een gezellige kerstmarkt – het zit er allemaal niet in dit jaar, vanwege de corona-maatregelen.

Ondanks het feit dat activiteiten en samenkomsten aan allerlei regels gebonden zijn, valt er toch veel te beleven tijdens de kerstdagen. De meeste kerken hebben een online-programma. Google even voor een kerkdienst of andere samenkomst bij je in de buurt.

Als je toch online bent, kijk dan ook eens hier:
www.waaromgeloven.nl of
www.vragenovergeloven.nl.
Toegankelijke sites, waarin veelgestelde vragen over God, Jezus, geloof en de kerk worden behandeld. Je kunt daarvoor ook uitstekend terecht op www.alpha-cursus.nl.

Redactie en administratie
Breestraat 59-61
3811 BH Amersfoort
Tel. 033-4611949
E-mail: echo@izb.nl
ECHO 01-2020

Reacties
Voor reacties op de inhoud kunt u zich wenden tot de bezorger of de redactie.

Redactie
Ds. Leo Buijs
Koos van Noppen
Johan Timmer
Anneke Verhoeven
Marieke Verkaik

Vormgeving
Ivar van Loen

Dec20

Foto's
Christiaan Bruijn, pag. 6 en 7.
Koos van Noppen, pag. 3, 4, 8, 9 en 10.
Shutterstock, pag. 2, 3, 4 en 5.
Unsplash.com, pag. 11.
Dineke van der Wouden, pag. 1 en 16

ECHO

Uitgave van IZB (www.izb.nl) en de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

ISSN 0012-9119

Zo is ons God verschenen
in onze lange nacht,
Hij die de engelen dienen
die eeuwen is verwacht,
is als een kind gekomen
en heeft der wereld schuld
nu zelf op zich genomen
en draagt ze met geduld.

Hoevele zwarte nachten
van bitterheid en pijn
en smartelijk verwachten
ons deel nog zullen zijn
op deze donkere aarde,
toch staat in stille pracht
de ster van Gods genade
aan 't einde van de nacht.